ANFÖRANDE

DATUM: 2007-06-08
TALARE: Riksbankschef Stefan Ingves
PLATS: Sveriges riksdag

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

Förhållandet mellan Riksbanken och riksdagen

Självständighet och möjligheter till utvärdering och ansvarsutkrävande

Låt mig börja med att tacka för inbjudan till dagens konferens! Det känns förstås både hedrande och inspirerande att i den här kvalificerade församlingen få möjlighet att diskutera Riksbankens förhållande till riksdagen och vad det betyder för penningpolitiken.

De senaste decennierna har många centralbanker blivit allt mer självständiga i förhållande till det politiska systemet. Det gäller i hög grad även Riksbanken. Samtidigt har också de här, tidigare ofta ganska slutna och hemlighetsfulla institutionerna, blivit mer öppna och tydliga med sina mål, motiv och medel. Många centralbanker bedriver idag penningpolitik med mer eller mindre explicita prisstabilitetsmål och Riksbanken var en av de första att introducera ett sådant siffersatt mål för inflationen i början av 1990-talet. Både vårt mål om prisstabilitet och vår självständighet är lagfästa sedan 1999. Det bidrar i sig till att höja penningpolitikens trovärdighet.

Att ökad självständighet gått hand i hand med ökad öppenhet och tydlighet – det som brukar kallas transparens på centralbankspråk – är inte så konstigt. För att en självständig myndighet ska få allmän acceptans och legitimitet måste det finnas goda möjligheter till utvärdering och ansvarsutkrävande. En grundläggande förutsättning för det är just öppenhet och tydlighet!

Men det finns också andra viktiga skäl till att flertalet centralbanker, inte minst Riksbanken, rört sig i riktning mot ökad transparens. Det handlar bland annat om att penningpolitikens effektivitet beror på hur väl vi lyckas kommunicera våra intentioner till de finansiella marknaderna och allmänheten. Genom att vara öppna och tydliga ökar möjligheten att påverka räntebildningen på det sätt vi önskar, både på kort och lite längre sikt. Det ger bättre förutsättningar att uppnå målet om prisstabilitet som svenska folket, via riksdagen, ålagt oss.

Riksbankens ambition är förstås att så bra som möjligt leva upp till de krav på öppenhet och tydlighet som ställs på oss, både i vår myndighetsroll och i samspelet med de finansiella marknaderna och allmänheten. Men att vår omvärld är i ständig förändring ger upphov till nya krav. Det innebär i praktiken att vi hela tiden måste utveckla och förbättra vårt sätt att arbeta. Ett uttryck för det är till exempel att vi börjat publicera vår egen prognos för styrräntans utveckling. Och det är nog svårt för en centralbank att vara tydligare än så om sina penningpolitiska intentioner – vi berättar faktiskt vad vi tror är en väl avvägd räntepolitik framöver.

Så låt mig bara kort stanna upp och i samma anda förtydliga mina egna intentioner för den närmaste halvtimmen. Temat för mitt anförande här idag är hur utformningen av Riksbankens självständiga ställning, tillsammans med en hög grad av transparens och effektiv kommunikation, bidrar till långsiktig måluppfyllelse och trovärdighet för penningpolitiken. Nyckelord i det här sammanhanget är utvärdering och ansvarsutkrävande. Det är de här olika "pusselbitarna" jag nu vill diskutera mer i detalj.

Riksbankens ställning – från bankkris på 1600-talet till självständig centralbank

Att vi idag befinner oss just i den här salen är på sätt och vis ganska passande. Som kuriosa kan jag berätta att Riksbanken och riksdagen rent "geografiskt" hade ett ganska intimt förhållande under drygt 70 år, från början av 1900-talet fram till 1976. Riksbanken höll då nämligen till tvärs över gatan, där riksdagen idag har sin plenisal. Riksbankstjänstemännen satt alltså bokstavligt talat nästan "vägg-i-vägg" med vår folkvalda församling. Nu tror jag ju i och för sig inte att man bör dra några långtgående slutsatser om graden av självständighet för penningpolitiken utifrån vår geografiska belägenhet – det är andra saker som är avgörande för det. Men för den som tvivlar vill jag för säkerhets skull nämna att Riksbanken nuförtiden ligger på "lite lagom" gångavstånd från Riksdagen, ett par kvarter bort.

Riksbanken är formellt en myndighet direkt under riksdagen. I Regeringsformen kapitel 9, paragraf 13 står det att "Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken. Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken skall besluta i frågor som rör penningpolitik.". Vi har ett lagfäst uppdrag att bevara prisstabilitet och alltså en lagfäst, självständig ställning.

Att centralbanken lyder direkt under ett lands parlament och inte under regeringen kan i viss mån tolkas som en ambition att ge extra tyngd åt dess självständiga ställning. Och att ett sådant behov funnits genom åren vittnar flera episoder ur Riksbankens egen 339-åriga historia om. Därför tänkte jag nu ta er med tillbaka i historien ett par minuter.

Tankar kring Riksbankens ställning för länge sedan...

Riksbanken, eller "Banken" som den då kallades, fick redan vid sitt grundande, 1668, en ställning direkt under de fyra ständerna – i grova drag den tidens motsvarighet till riksdagen. Orsaken lär nog till stor del ha varit det sätt på vilket Bankens föregångare, Stockholm Banco, under ganska dramatiska former hade gått omkull. Som i de flesta bankkriser, då som nu, hade Stockholm Banco lånat ut för

mycket pengar till personer med låg kreditvärdighet och med för lite säkerhet. Man hade av olika skäl brustit i styrning och kontroll.

Stockholm Banco var en imitation av utländska affärsbanker och tanken var ursprungligen att den skulle vara ett privat bolag. Men istället blev den en statsinstitution som styrdes av funktionärer utsedda av regeringen. Att banken gick omkull skapade skepsis till den sortens verksamhet, men att en bank behövdes fanns det uppenbarligen ändå stor enighet om. Med bankkrisen i färskt minne överlämnade regeringen vid 1668 års riksdag till ständerna att avgöra hur "bankoverket" skulle kunna vidmakthållas och stärkas. På ständernas begäran angav regeringen en "försäkring ... på några villkor och fördelar till Bankens bästa". Därmed överlämnades all lagstiftnings- och förordningsmakt om banken, såväl som hur den skulle förvaltas, till ständerna.

Riksbankens förhållande till det politiska systemet har förändrats ganska mycket under årens lopp. Olika delar av det politiska systemet, kungen, riksdagen eller regeringen har periodvis velat kontrollera centralbanken. Ett talande exempel är perioden kring mitten av 1700-talet. De så kallade "Hattarna" tog 1738-39 över makten och började föra en mycket expansiv ekonomisk politik. Banken blev då – i egenskap av statens bank och myndigheternas kassahållare – ett redskap bland annat för näringssubventioner och, inte minst, finansiering av ett krig som blev ett totalt misslyckande. Den expansiva kreditpolitiken i kombination med monetär finansiering av stora statliga underskott utsatte i sin tur valuta- och penningpolitiken för stora påfrestningar. Resultatet blev föga förvånande inflation och valutadepreciering.

Idag känns nog tiden långt borta då Sveriges centralbank, lite hårddraget, till exempel kunde tvingas att penningfinansiera krigsinsatser i fjärran länder. Det finansiella systemet såg naturligtvis också helt annorlunda ut för ett par hundra år sedan. Men de grundläggande principerna för penningpolitikens trovärdighet och att centralbanken inte får kunna utnyttjas för "kortsiktiga" syften är i mångt och mycket desamma.

…och erfarenheter närmare i tiden.

Exempel på betydelsen av ett tydligt ramverk för den ekonomiska politiken finns förstås även i modern tid. I början av 1990-talet befann sig Sverige i den djupaste ekonomiska krisen sedan depressionen på 30-talet. Det kom också att bli en ganska dramatisk slutpunkt på nästan 20 år av stabiliseringspolitiska problem.

Den ekonomiska politiken under 1970- och 80-talen blev av olika skäl alltför expansiv och var inte förenlig med det som då var penningpolitikens mål – att hålla en fast växelkurs. Utvecklingen av priser och löner kom gång på gång på kollisionskurs med växelkursmålet och Sverige hamnade i kostnadskriser. Som en nödlösning devalverades kronan när läget blev akut – en strategi man tog till inte mindre än fem gånger på bara sju år. Men nedskrivningarna av kronan löste inte det grundläggande problemet. De svenska priserna och lönerna fortsatte att stiga i alltför snabb takt. Trovärdigheten för växelkursmålet hade successivt urholkats och slutligen helt gått förlorad. I november 1992 tvingades Riksbanken under stor dramatik – med höga räntor och i princip med hela valutareserven såld på termin – att låta kronan flyta. Ankaret som skulle hålla fast förväntningarna om låg och stabil inflation hade släppt.

Situationens allvar bidrog förmodligen till att man nu på bred front slöt upp kring de kraftfulla åtgärder som krävdes för att styra in svensk ekonomi på ett bättre spår. Ramverket för den ekonomiska politiken definierades i princip om i grunden. Vi fick också en tydligare rollfördelning mellan penning- och finanspolitiken.

Finanspolitiken hade tidigare ofta varit alltför expansiv och bidragit till att inflationen blev för hög. Nu underställdes den krav på långsiktig stabilitet och hållbarhet i de offentliga finanserna. Med en flytande krona blev penningpolitikens huvudsakliga uppgift att direkt verka för att inflationen skulle hållas på en låg och stabil nivå. Och det regimskifte som sedan genomfördes – med ett explicit inflationsmål för penningpolitiken och tydligt regelverk för finanspolitiken – har glädjande nog gjort den ekonomiska politiken mer långsiktig och stabil.

Det är nog svårt att med facit i hand säga något annat än att inflationsmålspolitiken med en självständig Riksbank varit lyckosam. Men jag vill betona att också reformerna på det finanspolitiska området varit mycket betydelsefulla. De förhållandevis goda statsfinanserna under de senaste tio åren har tveklöst varit en styrka för svensk ekonomi. Hade vi istället haft stora budgetunderskott, hög statsskuld och ett otydligt regelverk på det finanspolitiska området skulle det nog ha varit mycket svårt att vinna trovärdighet för penningpolitiken.

I det här sammanhanget kan det vara värt att nämna att Riksbanken faktiskt redan sedan tidigare hade viss erfarenhet av att bedriva penningpolitik med inflationsmål. Vi blev den första centralbanken i världen att införa ett prisstabilitetsmål för penningpolitiken efter att guldmyntfoten övergavs i början av 1930-talet. Riksdagen stödde Riksbankens penningpolitiska program och utvärderade den förda politiken på ett modernt sätt vid flera tillfällen under 1930-talet. Prisstabilitetsmålet hjälpte till att förankra inflationsförväntningarna vilket förmodligen bidrog till att Sverige klarade 1930-talskrisen bättre än till exempel USA. Men därefter följde många decennier av fast växelkurs och de episoder jag just talat om.

Riksbankens inflationsmål och lagstadgade ställning

I januari 1993 konkretiserade Riksbanken målet om låg och stabil inflation. Den årliga förändringstakten i konsumentprisindex, KPI, ska uppgå till 2 procent med en tillåten avvikelse på ± 1 procentenhet. Formellt skulle målet börja gälla från och med 1995. Med detta skapades en ny norm för penningpolitiken. Sverige blev därmed ett av de första länderna i världen att bedriva penningpolitik med rörlig växelkurs och ett explicit inflationsmål.

Valet att formulera målet för penningpolitiken i termer av en viss siffra hade flera orsaker. Den kanske viktigaste var att man på så sätt ville skapa ett ankare som alla känner till och kan basera sina förväntningar på. Ett tydligt mål skulle också göra det lättare att utvärdera Riksbankens verksamhet och utkräva ansvar. Det är som sagt särskilt viktigt eftersom Riksbanken har så hög grad av självständighet.

År 1999 skrevs målet om låg och stabil inflation också in i lagen. I samband med det fick också Riksbanken ökad självständighet, bland annat genom att besluten om reporäntan skulle fattas av en direktion bestående av sex ledamöter. Tidigare fattades räntebesluten av riksbanksfullmäktige, som nu istället fick till huvuduppgift att utse ledamöterna i direktionen. De sex ledamöterna i Riksbankens direktion är också enligt lag förbjudna att söka eller ta emot instruktioner när de ska fatta de penningpolitiska besluten. Lagstiftningen är i huvudsak i linje med vad som gäller inom resten av EU.

De här förändringarna av penningpolitiken har bidragit till att stärka vår trovärdighet ytterligare. Att det politiska systemet i en demokrati väljer att delegera en så viktig fråga som penningpolitiken till en myndighet med så långtgående självständighet som Riksbanken är som princip inte helt okontroversiellt. Men som jag tidigare antytt finns det goda skäl till att man med klar majoritet valt att göra så. Det vill jag nu passa på att utveckla något.

Varför har man delegerat penningpolitiken?

Man kan säga att Riksbanken befinner sig i slutet av en delegeringskedja. Svenska folket har valt en riksdag som i sin tur lagstiftat om Riksbankens mål och utsett riksbanksfullmäktige. Fullmäktige tillsätter sedan de sex ledamöterna i Riksbankens direktion som fattar de penningpolitiska besluten.

Att vissa uppgifter i samhället, som penningpolitiken, delegeras på det här sättet kan vara lämpligt av flera skäl. Det gäller kanske framförallt när politiska beslut riskerar att fattas med alltför kortsiktiga tidshorisonter. Inom penningpolitiken hanteras det problemet just genom att Riksbanken fått en hög grad av självständighet och ett tydligt lagfäst uppdrag. Vår självständiga ställning är alltså i sig en viktig – kanske till och med avgörande – förutsättning för att långsiktigt kunna upprätthålla en låg och stabil inflation. Det är en förutsättning för en trovärdig penningpolitik.

Ytterligare ett exempel knutet till samma argument, gäller delegeringen av statens finansförvaltning till Riksgälden – statens internbank. Den "ansvarsfördelningen" har dessutom betydelse för penningpolitiken. Jag talade tidigare om tillfällen långt bak i tiden då centralbanken via sedelpressarna tvingats finansiera statliga underskott som av olika skäl skenat iväg. Ett sådant beteende är förstås inte förenligt med prisstabilitet. För penningpolitikens trovärdighet är det därför viktigt att det finns regler för hur statens upplåning ska skötas och att sedelpressfinansiering är förbjuden. Riksbanken får enligt lag "…inte bevilja kredit till eller förvärva skuldförbindelse direkt från staten, annat offentligt organ eller institution inom Europeiska unionen.".[1] I Sverige förvaltar och finansierar alltså en annan myndighet, Riksgälden statsskulden och ger statliga garantier och lån.

Ett annat skäl till att det politiska systemet delegerat penningpolitiken till en organisation med expertis på just det området, är att det på många sätt handlar om en tekniskt komplicerad verksamhet. Så har man också gjort när det gäller många andra myndigheter som ansvarar för tekniska frågor av stor betydelse för samhället. Och det är i sig ganska naturligt. De flesta av oss tycker nog till exempel att besluten om landningsbanans längd på en flygplats ska fattas av experter på luftfartsstyrelsen och att godkännanden av läkemedel ska skötas av Läkemedelsverket, inte genom politiska omröstningar.

Men som jag tidigare berört medför delegering av en viktig samhällsfråga som penningpolitiken också krav på utvärdering och ansvarsutkrävande – nödvändiga förutsättningar för folkligt stöd och legitimitet. Detta, och behovet av öppenhet i det här sammanhanget vill jag nu ta upp lite mer i detalj.

[1] Lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank, 8 kapitlet, 1 §

Behovet av öppenhet och tydlighet

Självständighet ställer krav på utvärdering och ansvarsutkrävande

Vissa krav som ställs på oss utifrån vår roll som myndighet är ganska uppenbara. Vi ska till exempel efter bästa förmåga försöka uppfylla det mål om prisstabilitet som vi fått oss tilldelat. Dessutom måste vi också på ett bra sätt kunna förklara motiven bakom våra beslut för allmänheten. Riksbankens självständighet och kravet på legitimitet medför också att det inte minst ur demokratisk synpunkt måste vara möjligt att utvärdera vårt arbete – hur vi skött oss – och att utkräva ansvar. Hur går det då till?

Formellt sett kan fullmäktige enligt lag bara skilja en ledamot av direktionen från hans eller hennes anställning om "…han inte längre uppfyller de krav som ställs för att han skall kunna utföra sina uppgifter eller om han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.". [2] Lagstiftningen stärker Riksbankens självständighet och penningpolitikens trovärdighet. Det ska till exempel inte vara möjligt för makthavare att utan grund för det avsätta ledamöter, i syfte att välja in "egna" beslutsfattare.

Genom att frågan om hur ansvar ska kunna utkrävas är lagstadgad är det egentligen inte Riksbankens sak att ta ställning till hur det ska gå till. Vad vi däremot kan göra – och också strävar efter – är att skapa så goda *möjligheter* för ansvarsutkrävande vi kan. Det gör vi genom att vara så öppna och tydliga som möjligt. Då gör vi det lättare för utomstående att kritiskt granska hur penningpolitiken bedrivs och hur väl vi lever upp till våra principer.

Det finns också vissa formella krav på information till vår uppdragsgivare. I vårt uppdrag ingår till exempel att Riksbanken minst två gånger om året ska lämna en skriftlig redogörelse om penningpolitiken till riksdagens finansutskott. I samband med det håller utskottet också en utfrågning av Riksbankschefen.

Jag vill tillägga att det naturligtvis också ska vara möjligt att granska de delar av vår verksamhet som inte direkt berör penningpolitiken. Öppenhet är något som genomsyrar svensk förvaltningstradition och en av hörnstenarna är offentlighetsprincipen. Den innebär att myndigheternas verksamhet så långt som möjligt ska ske i öppna former. Det gäller naturligtvis även Riksbanken.

Men det finns också andra typer av mer "informellt" ansvarsutkrävande som underlättas av vår öppenhet, trovärdighet och självständiga ställning. Informationen från Riksbanken underlättar också den ofta ganska livliga debatt om penningpolitiken som förs i media. Genom vår självständiga ställning och vår öppenhet skapas alltså mycket goda förutsättningar för debatt utan större risk för att vår trovärdighet naggas i kanten. Även möjligheterna att utkräva ansvar på det här mer informella sättet är alltså ganska stora.

Riksbankens ansvar som myndighet ställer också andra krav på vårt agerande. Det gäller till exempel formerna för hur vi fattar våra räntebeslut och hur vi förmedlar våra penningpolitiska intentioner – vad som brukar kallas "signalering" på centralbanksspråk. Räntebesluten ska fattas i vad jag skulle vilja kalla "god ordning" och det är viktigt att våra uppdragsgivare – ytterst allmänheten – har insyn i beslutsprocessen. Därför förs till exempel protokoll vid de penningpolitiska mötena som normalt offentliggörs två veckor senare. Dessutom har ordförande och

[2] Regeringsformen, kapitel 9, §13

vice ordförande i riksbanksfullmäktige enligt riksbankslagen rätt att närvara vid direktionens sammanträden, vilket de normalt också utnyttjar.[3] Syftet är i princip att de å riksdagens och allmänhetens vägnar ska bevaka att allt går rätt till. På de här områdena har vi för bara ett par veckor sedan beslutat om vissa förändringar. Det ska jag strax återkomma till. Men låt mig först ge ytterligare en aspekt på varför öppenhet och tydlighet är så viktigt för oss.

Måluppfyllelse – Öppenhet och tydlighet bidrar till effektivitet

Det finns inte bara demokratiska skäl till att centralbankerna blivit mer öppna och tydliga. Många centralbanker har sett en ökad transparens som ett sätt att lättare uppnå sina mål och göra penningpolitiken effektivare. Öppenhet och tydlighet är även på så vis ett sätt att bättre leva upp till kraven från vår uppdragsgivare.

För det första gör öppenhet och tydlighet kring penningpolitiken det lättare för ekonomins aktörer att förvissa sig om att de räntebeslut som fattas verkligen syftar till att uppnå låg och stabil inflation. Det bidrar till ökad trovärdighet och till att förankra förväntningarna kring målet. Och det var en viktig orsak till att Riksbanken tidigt under den nya inflationsmålregimen började publicera sina prognoser och annat beslutsunderlag. Att bygga upp förtroendet för prisstabilitetsmålet så snabbt som vi faktiskt gjorde hade förmodligen varit väldigt svårt om vi inte hade varit så öppna som vi var kring vårt arbete och våra beslut.

För det andra är öppenhet och tydlighet numera en viktig del av penningpolitiken i sig. Enligt ekonomisk teori finns det ett samband mellan räntor med olika löptider. Och förväntningar om de korta räntorna, som centralbanken styr, är viktiga för de långa räntorna. Genom att påverka förväntningarna om de korta räntorna kan därför en centralbank indirekt påverka även räntor med längre löptider. Med ett större inflytande över hela räntebildningen i ekonomin – avkastningskurvan – blir penningpolitikens verkan mer effektiv. Det här brukar ofta kallas att bedriva penningpolitik "genom att påverka förväntningarna". Och det bästa sättet att göra det är tillhandahålla god information.

Ett tredje skäl till att verka för ökad öppenhet och tydlighet "utåt" är att det kan bidra till att vi arbetar effektivare innanför Riksbankens väggar. Och det här är ett argument jag inte tror ska underskattas. Öppenheten ökar helt enkelt incitamenten att göra ett bra jobb eftersom den gör det lättare för andra att utvärdera hur väl penningpolitiken fungerar.

Förändringar för en effektivare kommunikation

Ända sedan inflationsmålet infördes har öppenhet och tydlighet varit ledord för oss. Vi har gradvis genomfört förändringar för att bli mer transparenta och effektivare i vår kommunikation. I februari presenterade vi för första gången en egen prognos för styrräntans utveckling de närmaste åren, något som även våra kollegor i Norge och på Nya Zeeland gör. Och som jag tidigare nämnt – så mycket öppnare och tydligare om sina penningpolitiska intentioner framöver kan knappast en centralbank bli. På så sätt ökar möjligheterna till utvärdering och ansvarsutkrävande. Det har också blivit lättare för oss att motivera beslut och prognoser och skissera alternativa scenarier för räntan. Vi lever bättre upp till de krav som ställs på oss i vår interaktion med allmänheten och de finansiella marknaderna.

[3] Lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank, 3 kap., 3 §.

Det finns också andra exempel på åtgärder som vidtagits för att öka vår öppenhet. Jag tänker bland annat på publiceringen av protokoll från de penningpolitiska mötena, våra penningpolitiska rapporter, de många tal som direktionsledamöterna håller varje år och utfrågningarna av Riksbankschefen i finansutskottet.

Tydlighet, inte bara öppenhet – kvalitet, inte bara kvantitet

Men en effektiv kommunikation handlar förstås inte bara om kvantitet utan också om kvalitet. Att gå ut med mycket information och att göra det väldigt ofta betyder inte nödvändigtvis att budskapet blir tydligare och kommunikationen effektivare. Det räcker inte att bara vara öppen. Man skulle kunna säga att det handlar om att ge rätt information vid rätt tillfälle och om att uttrycka sig på ett pedagogiskt sätt. Det är en viktig aspekt som bland annat knyter an till en genomgång av centralbankerna som nyligen utförts av JP Morgan. Där rankades Riksbanken för övrigt som den mest öppna centralbanken. Men studien handlar framförallt om att en centralbank, då man passerat en viss grad av öppenhet, kanske inte blir så mycket mer förutsägbar genom att gå ut med ännu mer information. Och jag tror nog att det ligger en del i det. Åtminstone om centralbanken redan är väldigt öppen kan kvalitet i kommunikationen vara viktigare än kvantitet. Och vi arbetar hela tiden målmedvetet för att bli ännu bättre när det gäller tydlighet och effektivitet i vår kommunikation. Senast för ett par veckor sedan valde vi i direktionen att ta några ytterligare steg i den riktningen.

Till att börja med kommer det nu i de offentliga protokollen från de penningpolitiska mötena att framgå vem av direktionsledamöterna som sagt vad i den löpande diskussionen. Då har man både ett ordnat beslutsfattandet och var och en kommer att kunna följa hur de olika direktionsledamöterna resonerat kring det aktuella räntebeslutet. Namn i protokollet innebär att vi blir ännu öppnare och tydligare. Det ger bättre möjligheter till utvärdering och ansvarsutkrävande.

Den andra förändringen är att vi nu kommer att hålla presskonferenser i samband med alla de penningpolitiska mötena, och inte som förut, bara då vi ändrade räntan. Motiven bakom ett beslut att hålla räntan oförändrad är ju lika viktiga att redogöra för som skälen för att ändra den. Tillsammans med de egna ränteprognoser Riksbanken nu publicerar ger presskonferenser efter varje penningpolitiskt möte bättre och mer regelbunden information om de överväganden vi gör.

Slutligen kommer vi i direktionen normalt att undvika att i förväg antyda vilket räntebeslut som kan tänkas fattas vid nästa möte, så kallad signalering. Och då menar jag signalering utöver den ränteprognos, pressmeddelanden och mötesprotokoll som tidigare publicerats. Själva behovet av signalering har minskat, inte minst i och med publiceringen av räntebanan. Vi tror att det är tillräckligt att tydligt förmedla våra intentioner i samband med de sju penningpolitiska möten som hålls per år. I anslutning till tre av de mötena publicerar vi dessutom en egen ränteprognos i den penningpolitiska rapporten. Vid de resterande fyra tillfällena redovisar vi istället en kvalitativ bedömning av hur den senaste publicerade ränteprognosen förhåller sig till den nya information som kommit in.

Jag vill påpeka att de enskilda direktionsledamöterna även i fortsättningen kommer att ge uttryck för sina uppfattningar offentligt. Men då handlar det framförallt om att i efterskott tydliggöra och förklara de personliga överväganden man gjort i samband med de penningpolitiska mötena. Åsiktsskillnader inom direktionen kommer också, kanske ännu tydligare än förut, att framgå av protokollen.

De här förändringarna kommer enligt min mening att bidra till att vi bättre kan leva upp till kraven på beslut i god ordning som vår myndighetsroll ställer. Syftet är också att kommunikationen med de finansiella marknaderna och allmänheten ska bli effektivare.

Avslutning

När inflationsmålet infördes, efter att man under stor dramatik hade tvingats ge upp det fasta växelkurs i början av 1990-talet, tvivlade nog många på att politiken skulle lyckas. Men undan för undan ökade tilltron för Riksbankens förmåga att långsiktigt bibehålla låg och stabil inflation.

Och det finns flera faktorer som varit avgörande för att vi kunnat uppnå den trovärdighet för penningpolitiken vi har idag. Det regimskifte som genomfördes efter den djupa ekonomiska krisen i början av 1990-talet – med ett explicit inflationsmål för penningpolitiken och tydligt regelverk för finanspolitiken – har skänkt långsiktighet och stabilitet åt den ekonomiska politiken till sin helhet. Nära knutet till det är vår självständiga ställning som skrevs in i lagen 1999 och utformningen av vår myndighetsroll. Och jag är ganska säker på att det i stor utsträckning handlar om att vi målmedvetet arbetat för ökad öppenhet och tydlighet. Det ger förutsättningar för utvärdering, ansvarsutkrävande och skapar på så sätt legitimitet. Alla dessa faktorer har bidragit till att vi lyckats vinna trovärdighet för penningpolitiken.

Men resan slutar förstås inte här. Det går inte att "luta sig tillbaka" när man arbetar med penningpolitik. Nej, vi måste istället hela tiden anpassa oss till nya krav, utveckla och förbättra våra metoder. Ett uttryck för det är att vi på senare tid gjort flera förändringar för att bli tydligare och mer effektiva i vår kommunikation. Att vi hela tiden har sådana ambitioner är något som allmänheten och vår uppdragsgivare, riksdagen, såväl som aktörerna på de finansiella marknaderna kan kräva av oss.

Tack!